

Тема номера: Проблема медій

РЕДАКЦІЯ VERBUM

23 ЧЕРВНЯ 2021

Шановні читачі! Якби не інтернет, ми з вами навряд чи якось перетнулись би. Усюдисуща мережа спокійно могла б користуватися слоганом «Нокії» — вона справді єднає людей. Але й роз'єднує. В інтернеті так легко сказати дурницю, яку всі побачать (і запам'ятають); так зручно замкнутися в інформаційній бульбашці, ігноруючи або вважаючи неадекватним сприйняттям фактів усе, що в неї не вписується; так просто стати жертвою маніпуляцій і радикалізації. Звісно, ці ризики існували, відколи людство винайшло мову, проте інтернет, від якого виникає враження доступності всього світу, примножує їх стократно.

Фото: Alessandro Sacchi

У цьому випуску «Вербуму» ми розмірковуємо про медійні проблеми, які останнім часом стали головним болем не тільки журналістів і публічних осіб, а й кожного з нас (чи то пак кожне з нас отримало можливість стати публічною особою, а разом і купу проблем).

Один із найбільших ризиків, які чигають на нас у взаєминах із медіями, — це спокуса вірити, що ми все знаємо й усе розуміємо, бо маємо доступ до соцмереж і новинних майданчиків, які самі ж обрали. Це, в принципі, нормально: довкола стільки всього відбувається, що не вистачить часу на життя, якщо намагатися докопуватися до витоків кожної новини. Тож логічно делегувати цю справу людям, яким за таке платять. Не забуваючи, втім, цікавитися, хто саме платить (цьогорічні випуски «Вербуму», скажімо, фінансує фонд Джона Темплтона в межах проекту «Нові горизонти науки й релігії у Східній Європі»), і враховуючи, що будь-яка людина, навіть найоб'єктивніший журналіст, має упередження, не обов'язково усвідомлені, і дивиться на світ крізь призму певних переконань.

У посланні на 55-й Світовий день суспільних комунікацій Папа Франциск якраз і застерігає від

надмірної переконаності у своєму доглибному розумінні світу: «Щоб мати змогу сказати правду про життя, [...] необхідно вийти поза межі зручної самовпевненості — мовляв, усе вже відомо — і вирушити в дорогу, аби дивитися, бути з людьми, слухати їх, знайомитися з проявами реальності, які завжди чимось дивуватимуть нас». Папа звертає цей заклик до всіх, хто має справу з медіями, та насамперед — до журналістів і редакторів видань, для чийого покликання особливо небезпечний гріх лінивої байдужості, який Церква описує латинським словом *acedia*.

Не лінуватися, не обмежуватися переказами повідомлень із соцмереж, бачити на власні очі, зустрічатися з людьми обличчям в обличчя, докладати зусиль, щоби зрозуміти іншого, — те, про що пише Папа, запросто можна вважати заповідями для репортерів. Віра Курико розповідає про цінність репортажу, здатного не просто зафіксувати подію, а й розповісти про «глибші історії людей, мотиви, причини й наслідки: чому так сталося, як із цим живуть, що ми можемо зробити?». Майстерні репортажі дають змогу зустрітися з особою, нагадують, що не варто узагальнювати, коли йдеться про реальних людей, і вчать не відводити очей, навіть якщо дивитися боляче.

На жаль, ситуації, за якими боляче спостерігати, трапляються доволі часто — і не оминають Церкви. Під час паломництв, на які католицькі медійники щоліта приїздять до бердичівського санктуарію, традиційно лунають доповіді про стан, методологію чи аудиторію християнської журналістики. Цього року отець В'ячеслав Гриневич SAC говорив про довіру до Церкви — і про те, що можуть зробити медійники, коли вона кришиться під вагою обґрунтованих закидів і репутаційних катастроф. «Позитивні свідчення мають сенс, та необхідно розмірковувати про негативні факти, щоб осмислювати їх і шукати розв'язань. Лише тоді вони перестануть бути каменем спотикання і, як не парадоксально, зможуть провадити до глибшого розуміння таємниці Церкви».

У завершальному тексті випуску Олексій Браславець роздумує про репутаційні збитки й камені спотикання, які з запалом продукують самі церковні служителі, коли виходять у соцмережі й одягають свої думки у пристрасні, емоційні, не завжди виважені слова. «Те, що священник має клавіатуру, монітор і вихід на канал зв'язку, аж ніяк не скасовує необхідності дотримуватися принципів комунікації», адже все, сказане в інтернеті, — це публічні висловлювання, яких так просто не зітреш і не реконтекстуалізуєш. Греко-Католицька Церква ще минулого року опублікувала спеціальну інструкцію про присутність духовенства в мережі — і хто зна, можливо, ієрархи латинського обряду теж невдовзі вирішать зафіксувати бодай базові правила мережевої поведінки для тих, у кому люди бачать обличчя Церкви.

